

Język dyskursu politycznego w Polsce posttotalitarnej

Krzysztof Wieczorek, Uniwersytet Śląski

Jednym z ważnych narzędzi nowopowstającego systemu demokratycznego, zwłaszcza w kraju rządzonym przez kilkadziesiąt lat przez partię komunistyczną, jest nowy typ języka używanego do formułowania treści związanych z tworzeniem demokratycznych form ustroju politycznego oraz do komunikowania w ramach struktury wielopartyjnej oraz w sytuacji pluralizmu światopoglądów, programów i wartości. Przemiany demokratyczne polegały w Polsce między innymi na wyzwoleniu się ze schematów mentalnych generowanych przez komunistyczną nowomowę. Na początku procesu transformacji ustrojowej istniała usprawiedliwiona nadzieja, że budowa nowej rzeczywistości zaowocuje nie tylko wyzwoleniem człowieka od struktur państwa policyjnego, ale także wyzwoleniem umysłu od fałszywych stereotypów, co znajdzie swoje odzwierciedlenie między innymi w języku dyskursu politycznego. Wolność słowa była jednym z najważniejszych postulatów nowej rzeczywistości. Ostatnie dwie dekady pokazały jednak, że proces demokratyzacji języka przyniósł nieco inne efekty od oczekiwanych. Współczesny dyskurs polityczny nasycił się wieloma właściwościami, które raczej rozczarowują, niż potwierdzają nadzieje z czasów powstania obywatelskiego ruchu odnowy państwa.

Użytecznym narzędziem analizy cech języka dyskursu politycznego okazały się metody wypracowane w filozoficzno-filologicznych studiach nad tekstami Homera i Platona (M. Parry, E. Havelock, W. Ong). Wyniki przeprowadzonej na tej podstawie refleksji nad wypowiedziami polskich polityków z przełomu XX i XXI w. zostaną zaprezentowane w niniejszym przedłożeniu.